OIKEUSMINISTERIÖ

1.9.2020

LsN Tanja Innanen

Lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS 102/2020 VP EDUSKUNNALLE LAIKSI JÄÄDYTTÄMISTÄ JA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN VASTAVUOROISTA TUNNUSTAMISTA EUROOPAN UNIONISSA KOSKEVAN ASETUKSEN SOVELTAMISESTA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroista tunnustamista Euroopan unionissa koskevan asetuksen soveltamisesta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia (39/1889), omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annettua lakia (540/2005), vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annettua lakia (222/2008), pakkokeinolakia (806/2011) ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002).

Laeilla säädettäisiin täydentävää kansallista lainsäädäntöä, jota edellyttää 4.11.2018 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1805 jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Asetusta täydentävänä uusi lainsäädäntö ei muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain asetuksen kanssa.

Euroopan unionin rikosprosessuaalisen yhteistyön alalla on jo nykyään voimassa puitepäätökset vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin. Puitepäätös omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa (2003/577/YOS, jäljempänä *jäädyttämispuitepäätös*) mahdollistaa osaltaan yhdessä jäsenvaltiossa tehdyn jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon toisessa jäsenvaltiossa,

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

jossa jäädytettävää omaisuutta on. Puitepäätös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin (2006/783/YOS, jäljempänä *konfiskaatiopuitepäätös*) puolestaan koskee yhdessä jäsenvaltiossa annetun konfiskaatiotuomion lähettämistä pantavaksi täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, jossa menettämisseuraamuksen kohteena olevaa omaisuutta on. Mainitut puitepäätökset vastaavat sisällöllisesti pitkälti asetuksen sisältöä.

Asetuksella korvataan mainitut puitepäätökset niiden jäsenvaltioiden välisessä yhteistyössä, joita asetus sitoo. Jäädyttämistä koskevien päätösten osalta asetus kuitenkin koskee vain jäädyttämistä myöhemmin tuomittavan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varten. Todistusaineiston jäädyttämistä puolestaan koskee vuonna 2014 hyväksytty direktiivi rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (2014/41/EU).

Kansallisessa lainsäädännössä jäädyttämispuitepäätös on pantu täytäntöön omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetulla lailla ja konfiskaatiopuitepäätös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetulla lailla. Mainitut lait jäävät voimaan suhteessa niihin jäsenvaltioihin, jotka eivät sovella asetusta.

Asetus ei merkittävästi muuttaisi voimassa olevan yhteistyön alaa. Tavoitteena kuitenkin on, että jäsenvaltioiden välinen rikosoikeudellinen yhteistyö asetuksen alalla tehostuisi entisestään. Asetus sisältää muun muassa yksityiskohtaiset menettelysäännökset ja menettelyssä noudatettavat määräajat. Asetus myös jossain määrin laajentaa nykyisestä jäsenvaltioiden velvoitteita panna täytäntöön toisissa jäsenvaltioissa annettuja jäädyttämis- ja menettämisseuraamuspäätöksiä. Lisäksi erityisenä tavoitteena on, että rikoksen asianomistajan asema turvattaisiin asetuksen mahdollistamalla tavalla mahdollisimman hyvin. Asetuksella ja siitä aiheutuvilla muutoksilla parannetaan mahdollisuuksia puuttua rikoshyötyyn rajat ylittävässä yhteistyössä ja saada rikollisella toiminnalla hankittuja varoja tuomituksi valtiolle nykyistä tehokkaammin.

Asetusta täydentävä laki jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuotoista tunnustamista Euroopan unionissa koskevan asetuksen soveltamisesta sisältäisi säännöksiä muun muassa toimivaltaisista viranomaisista, jäädyttämispäätöksen ja menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta päättämisestä ja täytäntöönpanosta sekä muutoksenhausta jäädyttämispäätösten ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin päätöksiin. Toimivaltaisia viranomaisia olisivat jäädyttämispäätösten osalta Suomessa vakuustakavarikko-, väliaikaisen vakuustakarikko- tai takarikkopäätöksen tehnyt syyttäjä tai tuomioistuin sekä täytäntöönpanoviranomaisena syyttäjä. Menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten osalta päätöksen antava viranomainen ja täytäntöönpanoviranomainen olisi Suomessa Oikeusrekisterikeskus. Ehdotettu laki sisältäisi myös asianomistajan asemaa turvaavan säännöksen päätöksen tekemisestä omaisuuden palauttamisesta loukatulle tai loukatulle suoritettavasta korvauksesta.

Asetus ja siitä aiheutuvat muutokset tulevat todennäköisesti lisäämään rajat ylittävää yhteistyötä ja tästä johtuen jossakin määrin lisäämään myös toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöstä johtuvia kustannuksia. Asetuksesta aiheutuvien uusien tehtävien arvioidaan lähinnä kohdentuvan Oikeusrekisterikeskukselle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 19.12.2020, kun asetuksen soveltaminen alkaa, tai mahdollisimman pian tämän jälkeen.